

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА Ўрта МАХСУС ТАЪЛИМ Вазирлиги
Ўрта МАХСУС, КАСБ-ХУНАР ТАЪЛИМ Вазирлиги
Ўрта МАХСУС, КАСБ-ХУНАР ТАЪЛИМ Вазирлиги
КАДРЛАРИНИ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ВА УЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШНИНГ
ИСТИҚОҚИ

**"ПЕДАГОГ КАДРЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ
ВА УЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШНИНГ
ЗАМОНАВИЙ ШАКЛЛАРИНИ ЖОРИЙ ЭТИШ
МУАММОЛАРИ"**

Илмий-амалий конференцияси
материаллари

Материалы научно-практической
конференции

**"ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ СОВРЕМЕННЫХ
ФОРМ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ И
ПЕРЕПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ
КАДРОВ"**

ТОШКЕ-Т-2009

Абу Лайс Самаркандий илм эгаллашни ният қилган шогирд ўз мақсади ва ниятида қуйидаги шартларга риоя этиши лозим деб ҳисоблайди:

1. Илм олиш натижасида жоҳилликдан чиқиш.
2. Халққа фойда келтириш.
3. Таълим олиш натижасида илмни жонлантириш, унинг кенг ёйилишига ҳисса қўшиш.
4. Илмга амал қилиш. Дил ва тилда бирдек покиза бўлиш, илмдан шахсий мақсадларни амалга ошириш, бойлик ва мартаба орттириш учун фойдаланмаслик.

Олимнинг уқтиришича, амалсиз илм уволдир, илмсиз амал залолатдир. Киши илм олиш истагидан ҳар қандай ҳолда ҳам воз кечмаслиги зарур. Чунки илм кишини тўғри йўлга бошлаб, унга қоронғу ҳақиқатни аён этувчи энг тўғри ва ягона воситадир. Илм толиби бахилликдан сақланиши, ўз билимларини дўсту биродарларидан қизганмаслиги лозим. “Ундан кимдир китобини ёки масаладан тушунишга ёрдам беришнинг сўраса ёки шунга ўхшаш ҳолатларда илмни толиб бахиллик қилмаслиги керак. Чунки у таълим олиш билан келажакда халққа фойда келтиришни касд қилгандир. Шунинг учун бу ҳолатда фойда беришдан тийилиши унга муносиб эмас”.

Олимнинг таъкидлашича, таълим олувчидан қуйидагилар талаб қилинади:

- илмни ҳурмат қилиш, китобни эъзозлаш, ерга қўймаслик, ифлос қўл билан ушламаслик;
- бардавом дарс қилиш, шериклари билан ёки ёлғиз ўзи масалаларни такрорлаб бориши, ўз бигаликда такрорланган сабоқ хотирага чуқур ўрнашади;
- билим эгаллашда тиришқоқлик ва давомийликка риоя қилиш; дарсни маҳкам утиш лозим. Бааийни экин экинш кабидир (ушбу ўринда олим қуйидаги таъсирли ҳикоятни келтиради. Бузургмехрдан ушбу даражасига қандай етгани сўралганда “Қаргадек ыарвакт туриш билан, итнинг суйкалишидек суйкалиш билан, мушукнинг тазаррусидек тазарру билан, чўчқанинг очкўзлигидек очкўзлик билан ва эшакнинг сабридек сабр билан”, деган экан);
- шогирд устозини улуғлаши лозим, устозни улуғлаган шогирднинг илмига барака қиради. Ҳолда унинг илмидан барака кетади;
- ён-атрофидаги барча кишилар билан муомалада ҳушхуллик, одоб ва тавозеъга риоя қилиш.

Шунингдек, Абу Лайс Самаркандий шогирдда учта ҳислат бўлиши лозимлигини уқтирадилар. 1) нафсида тавозеълик; 2) илмга ҳарислик (чанқоқлик, кучли иштиёқ, рағбат); 3) олимларни ҳурмат қилиш. Шунда тавозеъ туфайли илм фойда беради, хирси билан олимдан илмларни ўрганиб олаётган устозни улуғлаш орқали олимлар даврасига қиради.

ПЕДАГОГИКА КОЛЛЕЖИНИНГ «БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ» ЙЎНАЛИШИДАГИ ТАЛАБАЛАРГА ФАНЛАРАРО ЭКОЛОГИК ТАРБИЯ БЕРИШДА ПЕДАГОГИК АМАЛИЁТНИНГ ЎРНИ

Исақулова Н. - ЎМҚХТТКМО ва УҚТИ докторанти

Ҳозирги ва келгуси авлод турмушининг аҳволи ва сифатини белгилаш имкониятини бериш учун кишилиқ жамиятининг бугуни ва эртаси учун экологик ҳавфсизликни амалий тарзда ҳал этиш лозим. Маълумки, экологик вазият бирданига ёки дарҳол юзага келмайди, балки аста-секин йиллар, асрлар давомида ёмонлаша боради. Цивилизациянинг бугуни ва келажаги мазкур муаммони ҳал қилиш ечиш билан биргаликда олдини олиш чора-тадбирларини кенг миқёсда амалга оширилишига боғлиқ. Шунингдек, экологик таълим ва тарбия масалаларини таълим соҳасига барқарорлаштиришга ҳаётини эътибор бериш лозим. Мазкур эътибор инсониятнинг табиат олдидаги бурчини такрор-такрор ёнатишга солиб туради.

Ўқувчиларга фанлараро экологик тарбия беришдан мақсад ўқувчи-талабанинг экология соҳасидаги кўпгина иллатлар, камчиликлар ва ҳатоларни ечиш, олдини олиш каби имкониятларни сезишни юзага келтиради. Фанлараро экологик тарбия бериш юзасидан ўқувчига берилиши лозим бўлган билим, кўникма ва малакалар педагогик амалиёт жараёнида мустаҳкамланади.

Ўқув педагогик амалиётда талаба ўқувчиларга фанлараро экологик тарбия беришни амалга ошириши мумкин. Амалиёт даврида бажариладиган ишлар мазмуни:

1. Ўқитувчининг ўқув машғулотлар режасини ўрганиб чиқиш ва амалиёт даврида ўзининг ўқувчиларга фанлараро экологик тарбия бериш режасини тузиш.
2. Ўзи бириктирилган синфнинг дарс жадвали бўйича ўқув режасидаги барча фанларда амалиёт давомида фанлараро экологик тарбия бериш юзасидан дарс ва дарсдан ташқари тарбиявий машғулотларни ўтиш.
3. Экологик таълим тарбиявий ишларни олиб бориш.

Ўқув педагогик амалиёт Педагогика коллежининг Бошланғич таълим йўналишида қуйидаги шаклларда олиб борилади:

- тажриба дарслар амалиёти бўйича;
- дарсдан ташқари тарбиявий ишлар бўйича;
- дипломолди амалиёт бўйича;
- ёзги амалиёт.

Талабалар қуйидаги ишларни бажарадилар, яъни

Тажриба дарслар амалиёти бўйича:

- фанлараро экологик тарбия бериш синов дарс режаси;
- фанлараро экологик тарбия бериш тарбиявий соат режаси;
- фанлараро экологик тарбия бериш асосида ташкил этилган дарс жараёнини таҳлил қилиш.

Дарсдан ташқари тарбиявий ишлар бўйича:

- фанлараро экологик тарбия бериш асосида дарсдан ташқари машғулоти (расм, факультатив машғулоти, тўғарак) ташкил этиш;
- фанлараро экологик тарбия бериш дарсдан ташқари машғулотларнинг таҳлили.

Дипломолди амалиёт бўйича:

- фанлараро экологик тарбия бериш асосида ўқитувчига ёрдамчи сифатида ва мустақил равишда дарс олиб бориш:

- ўқитувчилар дарсини кузатиш;
- дарсга фанлараро экологик тарбия бериш мазмунидаги кўргазмаларни тайёрлаш;
- дарсдан ташқари тарбиявий ишларни ўтказиш;
- фанлараро экологик тарбия бериш асосида ташкил этилган дарс жараёнини таҳлил қилиш.

Ёзги амалиёт бўйича талабалар қуйидаги ишларни бажарадилар:

- фанлараро экологик тарбия бериш юзасидан ўтказиладиган тадбирлар ишланмаси.

Амалиёт якунида энг яхши дарс ишланмаси, дарсдан ташқари машғулоти намунаси, фанлараро экологик тарбия бериш юзасидан ўтказиладиган тадбирлар ишланмаси, кўргазмали қурол фанлараро экологик тарбия бериш мазмунида топширилади.

Хулоса қилиб шунни айтиш жоизки, педагогика коллежининг «Бошланғич таълим» йўналишидаги талабаларга педагогик амалиётларда фанлараро экологик тарбия бериш мавзулари уларнинг билимларининг ошишишларига ва тажрибаларининг ортишига имконият яратилиши инobatга олинган.

ВОЯГА ЕТМАГАН ЎҚУВЧИ ЁШЛАРНИНГ ҲУҚУҚИЙ ПСИХОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШИ

Искандарова Ф.Х. - ЎМҚХТТКМОваУҚТ институти тадқиқотчиси

Ўрта махсус, касб-хунар таълими тизимидаги ўқувчи ёшларни тарбиялашда уларнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, ҳуқуқларини ҳимоя қилишга йўналтирилган ҳуқуқий базасини такомиллаштириш ва мустаҳкамлаш муҳим вазифалардан биридир.

Дарҳақиқат, Президентимиз И.А.Каримов –“Биз одамларнинг эскича психологиясини ўзгартириб, улардан янги ҳуқуқий онгини шакллантирмоғимиз лозим. Шундай бўлсинки, ҳар бир шахс эркинликлари айни вақтда муайян бурч, мажбурият ва маъсулият эканлигини ҳис этиб турсин” деб таъкидлагандилар.

Ёш авлоднинг ҳуқуқий психологик онги, тафаккури ва маданиятини тарбиялашда уларнинг аҳамиятли бўлган индивидуал-психологик хусусиятларини ва психофизиологик ҳамда биологик хусусиятларини инobatга олиб ҳуқуқий билимларини ошириш керак.

Биз биламизки ҳеч қайсимиз ота-онамиздан мерос қолган ирсий ахборотлардан озод бўла олмаيمиз. Ҳар бир инсон бетакрор ирсий ахборотга эга эканлигини унутмаслигимиз керак. Ўқувчи ёшларга таълим-тарбия беришда уларнинг турмуш тарзини чуқур ўрганмасдан туриб индивидуал соматик, жинсий, ёш хусусиятларини инobatга олган ҳолда ёндашишимиз лозим.

Ўсмир ёшларда жисмоний ривожланиш билан бирга руҳий ўзгаришлар ҳам кузатилади. Жисмоний ривожланиш даврида ўсмир ўзини кучлироқ сезиб, ўзига бўлган ишончи ортиб боради. Шу билан бирга унда оилада ва ўқув муассасасида ўзининг янги ўрнини яратишга ҳаракат қилиш ҳисси кучаяди. Эндиликда у мустақил фаолият сари ўз ҳуқуқларини кенгайтиришга интилади. Шу даврнинг ўзидаёқ ҳиссий жihatдан унинг интеллектуал хусусиятлари ҳам янги босқичга кўтарилади. Буларнинг барчаси ўсмирнинг ўз-ўзига ва ўзининг ҳолатига бўлган муносабатини янгича акс